

Naistevastase vägivalda kaotamine Euroopa Liidus

Euroopa Liidu Nõukogu järeldused

Vastu võetud tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu istungil
Brüsselis, 8. märtsil 2010

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU, TULETADES MEELDE:

1. Euroopa Liidu lepingu artiklit 2, milles sätestatakse, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, võrdsus ja inimõiguste austamine ning et need väärtused on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus;
2. et igal inimesel on õigus kehalisele ja vaimsele puutumatusel, et kedagi ei tohi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada ning et kõik vägivaldavormid tuleb seetõttu hukka mõista;
3. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 8, milles sätestatakse, et kõigi oma meetmete puhul on liidu eesmärk meeste ja naiste ebavõrdsuse kaotamine ja võrdõiguslikkuse edendamine; ja artiklit 8 käsitlevat deklaratsiooni 19, millega nähakse ette, et oma üldistes jõupingutustes naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamisel on liidu eesmärk mitme eri poliitika kaudu tõkestada igasugust perevägivalda ning et liikmesriigid peaksid võtma kõik vajalikud meetmed, et hoida ära selliseid kuritegusid, karistada nende toimepanemise eest ning toetada ja kaitsta nende ohvreid;
4. nõukogu poolt 7. märtsil 2002. aastal vastuvõetud eesistujariigi järeldusi naistevastase vägivalda kohta¹, milles liikmesriigid pidasid vajalikuks võtta meetmeid ning kehtestada asjakohased näitajad naistevastase vägivalda ärahoidmiseks ja kaotamiseks kooskõlas Pekingi tegevusprogrammiga;
5. nõukogu 21. oktoobri 2002. aasta järeldusi Pekingi tegevusprogrammi rakendamise läbivaatamise kohta², milles kehtestati naiste vastu suunatud perevägivalda näitajad;
6. nõukogu 6. detsembri 2004. aasta järeldusi töökohas toimuva seksuaalse ahistamise kohta³;
7. ministrite konverentsi „Mitmekesisus ja osalemine: sooline aspekt“ (Rotterdam, 6.–7. juuli 2004) järeldusi, milles rõhutati vajadust jätkata õigusnormide ja muude asjakohaste meetmete, näiteks poliitikate ja haridusprogrammide arendamist, vastuvõtmist ja täielikku rakendamist, et kaotada juurdunud ja traditsioonilised kahjulikud tavad, sealhulgas naiste suguelundite moonutamine, varajased ja sunniviisilised abielud ja nn aukuriteod, mis on kõik naiste ja tüdrukute inimõiguste rikkumised ning mis takistavad naistel nautida oma inimõigusi ja põhivabadusi;
8. Euroopa Parlamendi 11. juuni 1986. aasta resolutsiooni naistevastase vägivalda kohta; 16. septembri 1993. aasta resolutsiooni naistekaubanduse kohta; 16. septembri 1997. aasta resolutsiooni naistevastase vägivalda suhtes täisleppimatust propageeriva kogu Euroopa Liitu haarava kampaania kohta; 20. septembri 2001. aasta resolutsiooni naiste suguelundite moonutamise kohta; 2. veebruari 2006. aasta resolutsiooni naistevastase vägivaldaga võitlemise praeguse olukorra ja kavandatavate meetmete kohta; ja 24. märtsi 2009. aasta resolutsiooni naiste suguelundite moonutamise vastase võitluse kohta Euroopa Liidus;
9. Euroopa Parlamendi 26. novembri 2009. aasta resolutsiooni naistevastase vägivalda kaotamise kohta, milles kutsuti kõiki liikmesriike tungivalt üles tunnistama seksuaalse vägivalda ja vägistamise kuriteoks ning tagama selliste süütegude eest automaatselt vastutusele võtmine; paluti liikmesriikidel võtta asjakohaseid meetmeid naiste suguelundite moonutamise lõpetamiseks; kutsuti nõukogu ja komisjoni tungivalt üles looma selge õigusliku aluse võitluseks naistevastase vägivalda kõigi vormide vastu; ning kutsuti komisjoni üles koostama sidusama ELi poliitika kava naistevastase vägivalda kõigi vormidega võitlemiseks;
- 10. Euroopa Parlamendi 25. novembri 2009. aasta resolutsiooni Stockholmi programmi kohta, milles kutsutakse ELi üles võtma vastu naistevastast vägivalda käsitleva direktiivi ja koostama Euroopa tegevuskava, mille eesmärk on vägivalda tõkestamine, ohvrite kaitsmine ja kuriteo toimepanijate vastutusele võtmine; milles kutsutakse 2010. aasta esimesel poolaastal eesistujariigiks olevat Hispaanias ja järgmisi eesistujariike üles tegema edusamme seoses Euroopa lähenemiskeeluga; ning milles kutsutakse Euroopa**

1 Dok 6994/02.

2 Dok 14578/02.

3 Dok 15202/04.

Liidu Põhiõiguste Ametit üles koostama ja avaldama usaldusväärse ja võrreldava statistika Euroopa Liidus igasugusel alusel toimuva diskrimineerimise kohta, sealhulgas võrreldavad andmed naistevastase vägivalda kohta;

11. nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsust ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses;

12. nõukogu 19. juuli 2002. aasta raamotsust inimkaubanduse vastu võitlemise kohta;

13. nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/80/EÜ, mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist ning millega luuakse koostöösüsteem, et hõlbustada kuriteoohvritele hüvitise kättesaadavust piiriülestel juhtudel;

14. Euroopa Komisjoni naiste ja meeste võrdõiguslikkuse juhiseid (2006–2010), milles naistevastase vägivalda kaotamine on nimetatud üheks valdkonnaks kuuest prioriteetses ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuse valdkonnast;

15. Daphne III programmi (2007–2013), millega luuakse üldprogrammi „Põhiõigused ja õigusasjad” raames eriprogramm laste, noorte ja naiste vastu suunatud vägivalda tõkestamiseks ja selle vastu võitlemiseks ning ohvrite ja riskirühmade kaitsmiseks;

16. Euroopa Ülemkogu poolt 10. ja 11. detsembril 2009 heakskiidetud Stockholmi programmi, milles sätestatakse järgmise viie aasta prioriteedid vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal ning kehtestatakse raamistik mitmete naistevastase vägivaldaga seotud küsimustega tegelemiseks;

17. nõukogu 8. detsembri 2008. aasta dokumenti „ELi suunised, mis käsitlevad naistevastast vägivalda ja võitlust kõikide naiste diskrimineerimise vormide vastu”⁴ ;

18. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (1950) ja selle protokollid; vägivaldsete kuritegude ohvritele hüvitise maksmise Euroopa konventsiooni (1983); ja Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastaste meetmete konventsiooni (2005);

19. ÜRO konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta (CEDAW, 1979), ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2009) ja 1889 (2009) naiste, rahu ja julgeoleku kohta;

20. ÜRO peasekretäri poolt 2008. aastal välja kuulutatud naistevastase vägivaldaga võitlemise kampaaniat UNiTE. 2015. aastaks saavutatavate eesmärkide hulgas on mitut valdkonda hõlmavate riiklike tegevuskavade vastuvõtmine ja rakendamine ning naiste- ja lastevastase vägivalda ulatust käsitlevate andmete tõhustatud kogumine;

VÕTTES ARVESSE, ET:

21. naistevastase vägivalda kõik vormid rikuvad tõsiselt inimõigusi ning takistavad või teevad võimatuks naistel nautida oma inimõigusi ning konkreetsemalt põhiõigust elule, turvalisusele, vabadusele, väärikusele ning kehalisele ja emotsionaalsele puutumatusse, mistõttu valitsused ei saa seda probleemi ignoreerida;

22. vastavalt ÜRO Peaassamblee 20. detsembri 1993. aasta deklaratsioonile naistevastase vägivalda likvideerimise kohta tähendab naistevastane vägivald igasugust naiste vastu suunatud vägivaldaakti, mille tulemuseks on või võib tõenäoliselt olla naisele füüsilise, seksuaalse või psühholoogilise kahju või kannatuse tekitamine, sealhulgas selliste tegudega ähvardamine, ning sundimine ja omavoliline vabadusevõtmine avalikus või eraelus;

23. naistevastane vägivald on ajalooliselt ebavõrdsete võimuhete ilming ning selle negatiivne mõju ei avaldu mitte üksnes naistele, vaid tervele ühiskonnale ja vajab seetõttu kiiret tegutsemist;

24. naistevastase vägivalda kaotamiseks läheb tarvis ametiasutuste, institutsioonide ja terve ühiskonna ühist tegutsemist ning probleemiga võitlemiseks tuleb võtta integreeritud ja multidistsiplinaarne lähenemisi;

25. kodanikuühiskonnal, eelkõige valitsusvälistel organisatsioonidel, naiste ühendustel ja vajaduse korral teistel naistevastase vägivalda küsimuse pärast muret tundvatel vabatahtlikel organisatsioonidel on tähtis roll naistevastase vägivalda kõikide vormidega võitlemisel;

4 Dok 16173/08 + COR 1.

26. sotsiaalne pädevus, konfliktide ohjamise oskused ja ennetusmeetmed on naistevastase vägivalda kaotamisel tähtsal kohal ja need peaksid olema osa haridussüsteemidest ja elukestvast õppes;

27. naistevastase vägivaldaga võitlemisse tuleb aktiivselt kaasata ka mehed, et võidelda omaksvõetud stereotüüpide ja soorollidega ning edendada rahul, austusel, võrdsusel ja demokraatlikel väärtustel põhinevaid suhteid;

28. tuleks tagada naistevastase vägivalda ELi poliitika sise- ja välismõõtmel vaheline sidusus ja koordineerimine;

29. väga oluline on rahvusvahelise lähenemisviisi võtmine teadmiste, poliitikate ja parimate tavade vahetamisel nii ELi piires kui nende kolmandate riikidega, kellel on kogemusi kahjulike traditsiooniliste tavade (näiteks naiste suguelundite moonutamine) ja inimkaubandusega võitlemises, kuna see aitab kaasa selliste vägivaldavormide ärahoidmisele ja kaotamisele Euroopas;

30. olenemata viimastel aastatel saavutatud edust, on endiselt puudus ajakohastest, usaldusväärsetest, täpsetest ja võrreldavatest andmetest nii siseriiklikul kui ELi tasandil ning ELi tasandil ei ole seni viidud läbi üksikasjalikku uuringut naistevastase vägivalda kohta; see kitsendab arusaamist sellise vägivalda tegelikust ulatusest ning on takistuseks siseriiklike strateegiate ja tegevuste edasisele arendamisele ega võimalda ELil tõhusalt reageerida;

TERVITAB Euroopa Komisjoni jätkuvat pühendumust viia naistevastase vägivaldaga, sealhulgas naistekaubanduse ning tüdrukute ja naiste suguelundite moonutamisega võitlemisel ellu aktiivsemat poliitikat, eelkõige seoses ühiskonna teadlikkuse tõstmise ning meetmete, projektide ja uurimistegevuse rahalise toetamisega kohalikul, Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil ning partnerluses kolmandate riikidega;

VÕTAB TEADMISEKS Euroopa Parlamendi taotlusel Euroopa Komisjoni jaoks korraldatava uuringu soolist vägivalda ja lastevastast vägivalda käsitlevate siseriiklike õigusnormide ühtlustamise teostatavuse kohta, milles vaadeldakse liikmesriikide õigusakte ja käsitletakse võimalust kehtestada sellise vägivalda kaotamiseks miinimumstandardid ja põhimeetmed;

KUTSUB LIIKMESRIIKE TUNGIVALT ÜLES:

31. töötama välja, ajakohastama või arendama riiklike strateegiaid naistevastase vägivalda küsimusega terviklikuks tegelemiseks, tuginedes Euroopa tasandi koordineerimisele, heade tavade vahetamisele ja suunistele;

32. pühendama naistevastase vägivalda tõkestamisele ja sellega võitlemisele asjakohaseid vahendeid, sealhulgas struktuurifondide kaudu; tegema aktiivselt tööd vägivalda ärahoidmiseks; ning edendama teadlikkuse tõstmise meetmeid ja vajaduse korral nõustamisstruktuure;

33. tegema kindlaks mis tahes vägivalda, sealhulgas naiste suguelundite moonutamise, ning nn au kaitsmise nimel toime pandava vägivalda ja rõhumise ohvriks langenud naiste kaitsmisel esinevad puudujäägid ja need likvideerima; ning tagama, et vägivalda ei õigustataks kommete, traditsioonide ega usuliste tõekspidamistega;

34. pakkuma ohvritele abi ja kaitset, tagades sealhulgas niipalju kui võimalik ja vajalik õiguse teabele, meditsiinilisele ja psühholoogilisele ja sotsiaalsele abile, aitama töö leidmisel ning tagama õigusabi;

35. tagama naiste vastu suunatud vägivaldategude keelustamise seadusega ning selliste tegude toimepanijate kohtulikule vastutusele võtmise vastavalt siseriiklikele õigusnormidele;

36. soodustama vägivalda ohvriks langenud naiste abistamiseks vajaliku haiglaravi ja terviseabi kindlakstegemist, andmist ja koordineerimist, sealhulgas kohtumediitsiinilise ekspertiisi läbiviimisel;

37. tagama niipalju kui võimalik kõikide inimkaubanduse ohvrite varajase tuvastamise, neile tingimusteta abi andmise ja toetamise nii kolmandate riikide kui ELi kodanike puhul; eelkõige tagama, et kolmanda riigi kodanikud saaksid kooskõlas direktiiviga 2004/81/EÜ või, kui see on asjakohane, kooskõlas siseriiklike eeskirjadega järelemõtlemisaja ja elamisloa või et neil võimaldataks naasta turvaliselt oma päritoluriiki, kui nad seda soovivad;

38. tagama kaitse ja toetuse lastele, kes elavad keskkonnas, kus on oht naistevastaseks vägivaldaks;

39. aitama kaasa Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja perevägivalda tõkestamise ja sellega võitlemise konventsiooni sõlmimisele;

40. töötama välja kriteeriumid preventiivseks sekkumiseks ning töötama välja raviprogrammid võimalikele ja tegelikele naistevastase vägivalda toimepanijatele, sealhulgas kriteeriumid ohvri turvalisuse, ohutuse ning eetiliste ja kvaliteediaspektide jaoks;

KUTSUB KOMISJONI JA LIIKMESRIIKE ÜLES:

41. jätkama jõupingutusi dokumendi „ELi suunised, mis käsitlevad naistevastast vägivalda ja võitlust kõikide naiste diskrimineerimise vormide vastu” rakendamise toetuseks;

42. korraldama teadlikkuse tõstmise, haridus- ja koolituskampaaniaid, et võidelda diskrimineerivate kultuurinormide ning seksistlike stereotüüpide ja sotsiaalse häbimärgistamisega, millega õigustatakse ja põlistatakse naistevastast vägivalda;

43. rõhutama meeste tähtsat rolli ja vastutust naistevastase vägivalda kaotamises ning tagama, et naistevastase vägivalda vähendamist ja kaotamist taotlevates strateegiates, tegevuskavades ja muudes meetmetes võetakse meeste rolli asjakohaselt arvesse;

44. soodustama liikmesriikides kasutamiseks sellise ühise ja tasuta telefoninumbri (kasutades 116-numbrisüsteemi) loomist, millelt naistevastase vägivalda ohvrid saavad konkreetset ja ajakohastatud teavet ja abi;

45. edendama Euroopa Liidus naistevastase vägivalda ohvrite kaitset vaba liikumise õiguse teostamisel;

KUTSUB EUROOPA KOMISJONI ÜLES:

46. Koostama Euroopa strateegia naistevastase vägivalda vältimiseks ja sellega võitlemiseks, kehtestades ühiste põhimõtete ja asjakohaste vahendite üldraamistiku ning hõlmates järgmised prioriteedid:

a) naistevastase vägivalda probleemi praeguse ulatuse ja sellise vägivalda ilmingute hindamine Euroopa tasandil;

b) ühiste eesmärkide ja nende saavutamise viiside kindlaksmääramine. See tähendab kogu ELi hõlmava võrreldava teabe kogumist, et toetada liikmesriike meetmete ja poliitike rakendamisel ja hindamisel;

c) sellega seoses astutakse esimesed sammud naistevastase vägivalda Euroopa vaatluskeskuse loomiseks, kasutades selleks olemasolevaid institutsioonilisi struktuure.

Strateegias tuleks pöörata nõuetekohast tähelepanu tüdrukute ja haavatavas olukorras olevate naiste eriolukorrale. Samuti peaks strateegia käsitlema vajadust tagada sidusus ELi poliitike sise- ja välismõõtmel vahel ning vajadust kaasata valitsusvälised organisatsioonid ja teised asjakohased osalejad. Samuti tuleks võtta arvesse tööd teistes organisatsioonides, näiteks Euroopa Nõukogus ja ÜROs;

47. tuginedes lastevastase vägivalda alaste siseriiklike õigusnormide ühtlustamise teostatavushinnangule ja tegutsedes vastavalt oma pädevustele, kaaluma täiendavate õigusaktide koostamist naistevastase vägivalda kaotamiseks;

48. korraldama pikaajalise ja üleeuroopalise teadlikkuse tõstmise kampaania, milles mõistetakse hukka naistevastane vägivald ja rõhutatakse selle negatiivset mõju, sealhulgas lastele;

49. lisama naistevastase vägivalda kaotamise ühe prioriteedina oma meeste ja naiste võrdõiguslikkuse juhiste järelemeetmete strateegiasse.
